

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Pohjanmaan ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua kotoutumislain mukaisista asetuksista.

Asetuksen sisällön perusteellisuus ja esimerkiksi alkuhaastattelun kokonaisvaltaisuus ovat erittäin tärkeitä ja ne on avattu asetuksessa hyvin. Näin kunnilla, työllisyysalueilla ja hyvinvointialueilla on valtakunnallisesti yhtenäinen pohja, jonka mukaan suunnitella alkuvaiheen palveluja kotoutuja-asiakkaille. Alkuhaastattelussa korostetaan asiakkaan omien toiveiden huomioimista, mikä ohjaa viranomaisten työtä. Eri palvelujen tarve on hyvä selvittää heti kotoutumisen alkuvaiheessa ja ohjata asiakas niiden piiriin, jotta eri elämän osa-alueet tulevat huomioiduiksi. Myös asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet, kotoutumissuunnitelman laadinta, palveluprosessi ja kotoutumissuunnitelman velvoittavuus sekä eri palveluiden tavoitteet tuodaan esiin jo asiakkuuden alussa, jotta asiakas on tietoinen omasta tilanteestaan ja hänellä on mahdollisuus olla osallisena itseään koskevissa asioissa täysivaltaisesti.

Asetuksessa painotetaan osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin tai monialaisen version järjestämistä toimipisteessä, mikä on Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan erittäin tärkeää. Kasvokkaisten tapaamisten mahdollistaminen ja monialaisen yhteistyön tekeminen vaatii kuitenkin riittävästi henkilöresursseja kunnille, työllisyysalueille ja hyvinvointialueille.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

Monikielisen yhteiskuntaorientaation pakollinen sisältö on avattu asetuksessa hyvin. On hyvin tärkeää, että asiakas saa riittävät perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta heti kotoutumisen alkuvaiheessa. Pohjanmaan ELY-keskus korostaa, että monikielisen yhteiskuntaorientaation toteutustapa tulee arvioida aina yksilöllisesti kotoutuja-asiakkaan tarpeiden mukaan ja se tulee järjestää lähiopetuksena, mikäli se on asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista. Monilla kotoutujilla on heikot digitaidot eivätkä he useinkaan omista tietokonetta, minkä vuoksi etäosallistuminen on

mahdotonta. Pelkän puhelimen välityksellä on vaikeaa seurata esim. jaettavaa materiaalia ja osallistua aktiivisesti opetukseen.

Yhteiskuntaorientaation lain määrittämissä osioissa tulisi olla kansallisesti yhdenmukaiset opetusmateriaalit tasavertaisen ja -laatuisen opetuksen saamiseksi. Tästä olisi resursseja säästävää sekä taloudellista hyötyä alueille. Myös laadun seuranta helpottuisi. Opetukseen olisi hyvä lisätä myös alueellista tietoutta. Tähän asetuksen ”Kunta tai työvoimaviranomainen voivat sisällyttää monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon myös muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua vähimmäisisältöä.” antaakin mahdollisuuden.

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

-

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Pohjanmaan ELY-keskuksen arvion mukaan tulkkauksekustannusten siirto laskennallisiin korvauksiin saattaa heikentää asiakkaiden oikeusturvaa, koska on vaarana, että tulkkauksekustannuksista säästetään käyttämällä tulkkaukseen asiakkaan omaa lähipiiriä tai perheenjäseniä. Asiakkaalla on kuitenkin oikeus tulkkiin, joka toimii ammatillisesti ja puolueettomasti. On esimerkkejä tilanteista, joissa esim. perheenjäsen ei toimi puolueettomasti tai tapahtuu väärinymmärryksiä. Ammattitulkkiin käyttöä on tärkeää painottaa myös jatkossa ja viranomaisten tulee varata asiakkaalle tulkki, mikäli asiakkaan tilanne sitä edellyttää.

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Pohjanmaan ELY-keskuksen mielestä asetus valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista on kattava ja se helpottaa tiedonsaantia sekä lisää tietoturvaa. ELY-keskuksilla (ja tulevilla elinvoimakeskuksilla) on tarve saada sekä kansallista että paikallista tietoa alueellisen tilannekuvan ylläpitämiseksi.

Muut huomiot

Kunnan, työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen vastuut eri alkuvaiheen palveluiden järjestämisessä on tärkeää tuoda selkeästi esiin.

Pitkänen Ari
Pohjanmaan ELY